

Vermogensaanwasbelasting is de juiste oplossing voor box 3

Ruud van den Dool is fiscalist en hoogleraar fiscale economie en tax accounting aan Nyenrode Business Universiteit.

Aart Gerritsen is universitair hoofddocent economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Bas Jacobs is hoogleraar economie en overheidsfinanciën aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

Deze versie: 12 mei 2026

Dit stuk is een voorlopige versie van een artikel dat later zal verschijnen in ESB. De gepubliceerde versie zal afwijken van deze versie.

De hervorming van box 3 dreigt te verzanden in kritiek op de vermogensaanwasbelasting. Het kabinet wil uiteindelijk een integrale vermogenswinstbelasting invoeren. Dat zou onverstandig zijn. Een vermogenswinstbelasting is minder doelmatig dan een vermogensaanwasbelasting. Een vermogenswinstbelasting schendt bovendien rechtvaardigheidsrechtsgelijkheidsprincipes.

In het kort

- 1) Een vermogenswinstbelasting geeft grotere welvaartsverliezen dan een vermogensaanwasbelasting, omdat beleggers winstneming uitstellen bij aandelen en onroerend goed.
- 2) Een vermogenswinstbelasting belast de minder vermogende beleggers met hogere effectieve tarieven. Een vermogenswinstbelasting discrimineert beleggers die minder risico nemen, een sterkere voorkeur hebben voor vermogen met directe opbrengsten (huur/dividend) en hun vermogen minder lang aanhouden. Een vermogensaanwasbelasting voorkomt deze schending van rechtvaardigheidsrechtsgelijkheidsprincipes.
- 3) Het wetsvoorstel voor box 3 kan worden verbeterd door ook achterwaartse verliesverrekening toe te staan. In box 2 en box 3 moeten flankerende maatregelen worden genomen om belastinguitstel te verminderen en arbitrage te voorkomen.

Inleiding

Een storm van kritiek barstte los nadat een ruime meerderheid van de Tweede Kamer in februari instemde met de Wet werkelijk rendement box 3 (Tweede Kamer, 2025). In de nieuwe box 3 wordt het rendement op vermogen in de hoofdregel belast met een vermogensaanwasbelasting. Dit betekent dat waardeinstijgingen worden belast in het jaar waarop ze aangroeien. Vastgoed en aandelen in startups zijn hiervan uitgezonderd

en worden belast met een vermogenswinstbelasting, waarbij waardeinstijgingen pas worden belast in het jaar waarop zij worden gerealiseerd.

Nadat het wetsvoorstel werd ingediend bij de Eerste Kamer, gaf het kabinet aan nog bepaalde aanpassingen te willen doorvoeren, bijvoorbeeld bij de verliesverrekening en de definitie van startups. In reactie op alle kritiek heeft het kabinet bovendien toegezegd de nieuwe wet zo snel mogelijk door te willen ontwikkelen tot een integrale vermogenswinstbelasting. Dat zou uitermate onverstandig zijn.

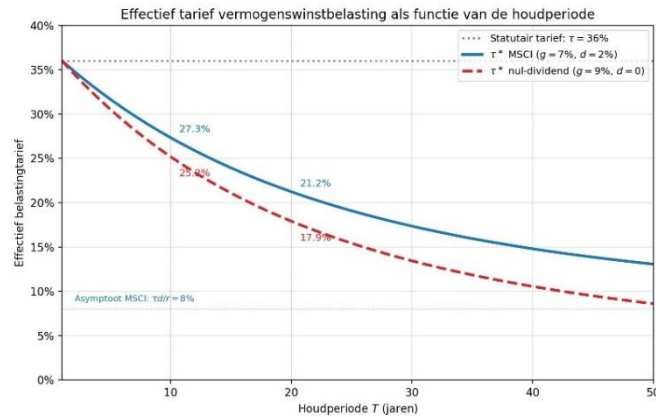
Dit artikel betoogt dat een vermogensaanwasbelasting als hoofdregel de beste basis vormt voor de herziening van box 3. Daarmee past het in een lange reeks van pleidooien voor een vermogensaanwasbelasting (Cnossen en Bovenberg, 2001; van den Dool, 2009; Jacobs, 2010, 2015; Kavelaars, 2016; Gerritsen, 2026a; Ziesemer, 2026; Albert, 2026). Ten opzichte van een vermogenswinstbelasting leidt een vermogensaanwasbelasting bij gelijke opbrengsten tot minder welvaartsverlies, is zij rechtvaardiger, neutraler tussen vermogensvormen en voor de meeste belastingplichtigen eenvoudiger uitvoerbaar. Het artikel weerlegt daarnaast allerlei bezwaren en misverstanden in het box 3-debat en doet voorstellen ter verbetering van het wetsvoorstel.

Vermogensaanwasbelasting doelmatiger

Een vermogensaanwasbelasting en een vermogenswinstbelasting verkleinen allebei de prikkel om vermogen op te bouwen, aangezien de overheid rendementen op dat vermogen belast. Een vermogenswinstbelasting geeft daarnaast ongewenste gedragseffecten in portfoliokeuzes. Beleggers kunnen namelijk zelf bepalen wanneer ze hun winsten realiseren en dat leidt tot uitstel- of blokkeringseffecten (Auerbach, 1991; Auerbach en Bradford, 2004). Door verkoop van aandelen uit te stellen kan een belegger rendement behalen over het stuk vermogensaanwas, dat zonder uitstel zou zijn wegbelast. Uitstel van winstrealisatie levert de belegger daarmee altijd een belastingvoordeel op.

Dit belastingvoordeel is aanzienlijk en uit zich in significant lagere effectieve belastingtarieven op koerswinsten (Jacobs, 2026c). Figuur 1 laat zien hoe het effectieve tarief varieert met de houdperiode van een aandeel in de MSCI World Index (MSCI, 2025). Bij een statutair tarief van 36 procent is het effectieve tarief na een houdperiode van 10 jaar geen 36 procent maar 27,3 procent. Bij een houdperiode van 20 jaar is dat verder gedaald naar 21,2 procent. Als het aandeel geen dividendrendement heeft en alleen nog maar waardeinstijging, daalt het effectieve tarief naar 17,9 procent voor een beleggingshorizon van 20 jaar.

Figuur 1 Effectief belastingtarief op aandelen in MSCI World Index

Deze berekeningen tonen aan dat de prikkel tot uitstel van realisatie kwantitatief belangrijk is. Bovendien weten we dat spaar- en beleggingsgedrag sterk reageert op dergelijke financiële prikkels. Zie bijvoorbeeld Zoutman (2018) voor empirisch bewijs voor Nederland en Advani en Tarrant (2021) voor een internationaal literatuuroverzicht.

De hoofreden waarom de ultrarijken – Elon Musk, Jeff Bezos en vele anderen – nauwelijks belasting betalen is omdat zij belasting op waardevermeerdering van hun aandelen eindeloos uitstellen, aangezien die pas bij realisatie worden belast (Saez en Zucman, 2019; Madoff, 2025). Dat Nederland succesvol een vermogensaanwasbelasting zou kunnen invoeren is daarom hun grootste angst en dé reden dat zij nu een hetze ontketenden tegen de kabinetsplannen (Washington Post, 2026).

Bij een vermogensaanwasbelasting zijn de effectieve tarieven op inkomen uit sparen, obligaties en aandelen wél gelijk. Beleggers hebben dan geen controle over het jaar waarin ze worden belast en het loont dan dus niet om winstrealisatie uit te stellen. Hierdoor verstoort een vermogensaanwasbelasting de beslissing tot winstneming niet.

Een vermogenswinstbelasting leidt door het uitsteleffect tot lagere effectieve tarieven op beleggingen met koerswinst – zie nogmaals Figuur 1. Beleggers worden dan aangezet om meer in aandelen, onroerend goed of crypto te beleggen dan in spaargeld of obligaties. Ook moet worden gevreesd voor de opkomst van beleggingsfondsen die geen dividend uitkeren en uitsluitend koerswinsten genereren, net zoals het geval was vóór de belastingherziening van 2001 (Ministerie van Financiën, 1999). Een vermogensaanwasbelasting voorkomt verstoringen van de portfoliokeuzes, omdat het alle soorten beleggingen uniform belast.

Tenslotte zullen beleggers bij een vermogenswinstbelasting hun winstrealisatie strategisch timen in jaren waarop het belastingtarief toevallig lager ligt dan in andere jaren. Opnieuw is dit niet het geval bij een vermogensaanwasbelasting, omdat de hoogte van de belasting niet afhangt van het realisatiemoment.

Jacobs (2026b) berekent dat het welvaartsverlies van een effectief tariefverschil van 10 procentpunt op risicovrije en risicodragende beleggingen kan oplopen tot ongeveer 0,5 procent van de levensconsumptie. Deze schatting is conservatief, want ze houdt geen rekening met andere marges dan alleen de portfoliokeuze, zoals belastingarbitrage of de opkomst van beleggingsfondsen die alleen koerswinst genereren.

Vermogensaanwasbelasting rechtvaardiger

Een vermogenswinstbelasting werkt sterke rechtsongelijkheid tussen verschillende soorten beleggers in de hand en schendt daarmee rechtvaardigheids- en rechtsgelijkheidsprincipes.

Bij hetzelfde vermogen discrimineert een vermogenswinstbelasting tegen beleggers die relatief veel sparen of beleggen in obligaties, of beleggen in aandelen die relatief veel dividend uitkeren, of hun aandelen relatief kort aanhouden. Het effectieve belastingtarief over de vermogensinkomsten van beleggers in deposito's en obligaties is hoger dan dat van beleggers in aandelen, omdat bij aandelen een groot deel van het rendement bestaat uit ongerealiseerde waardeinstijgingen die pas (veel) later worden belast. Een vermogenswinstbelasting schendt daarmee principes van horizontale gelijkheid: het leidt tot ongelijke fiscale behandeling van beleggers die gelijk zijn in zowel vermogen als rendementen op verschillende vermogensbestanddelen, maar een andere voorkeur hebben over hoe die vermogens worden belegd.

Een vermogenswinstbelasting schendt ook principes van verticale gelijkheid. Een vermogenswinstbelasting discrimineert tegen mensen met minder vermogen, omdat die relatief veel sparen, terwijl mensen met meer vermogen meer beleggen in aandelen en onroerend goed. Daardoor betalen mensen met een groter vermogen een lager effectief belastingtarief dan mensen met kleiner vermogen.

De vermogensaanwasbelasting respecteert principes van horizontale en verticale gelijkheid. Onder een vermogensaanwasbelasting zijn effectieve tarieven voor spaarders, obligatiehouders en aandeelhouders gelijk. Net als voor mensen met uiteenlopende beleggingsvoorkeuren en -portefeuilles. Bovendien daalt de effectieve belastingdruk niet in het vermogen.

Criticasters van de aanwasbelasting wijzen op 'rente-op-rente'-effect

Critici claimen dat beleggers met een vermogensaanwasbelasting minder geld overhouden om te herbeleggen. Dat zou via 'rente-op-rente'-effecten leiden tot minder vermogensopbouw en daardoor uiteindelijk ook tot lagere belastingopbrengsten (zie bijvoorbeeld VNO-NCW, 2025). Deze claim is onjuist.

Het klopt dat een vermogenswinstbelasting op de korte termijn tot minder opbrengsten leidt dan een vermogensaanwasbelasting. Hierdoor kunnen beleggers meer rente op rente ontvangen. Wat de critici echter over het hoofd zien is dat de belastingderving voor

de overheid ook groeit via rente-op-rente effecten. Het tarief van de vermogenswinstbelasting moet dus hoger zijn dan dat van de vermogensaanwasbelasting om te zorgen dat de opbrengst gelijk blijft. Als daarmee rekening wordt gehouden, dan blijkt dat de vermogensopbouw precies hetzelfde is voor zowel een vermogenswinstbelasting als een vermogensaanwasbelasting zolang beleggers hun gedrag niet aanpassen (Jacobs, 2026a; Gerritsen, 2026b).

En als wél rekening wordt gehouden met gedragseffecten leidt een vermogenswinstbelasting, ten opzichte van een vermogensaanwasbelasting, tot verschillende tegengestelde effecten op de vermogensopbouw en belastingopbrengsten. Jacobs (2026b) simuleert deze gedragseffecten en komt tot de conclusie dat ook mét gedragseffecten de vermogensopbouw nagenoeg gelijk is voor de vermogenswinstbelasting en de vermogensaanwasbelasting.

Vermogenswinstbelasting en illiquide vermogen

Voor liquide vermogensbestanddelen met een duidelijke marktwaardering – obligaties, beursgenoteerde aandelen, ETF's, crypto – kleven er geen noemenswaardige nadelen aan een vermogensaanwasbelasting. Dit vermogen kan immers gemakkelijk in geld worden omgezet. Het belasten van (nog) niet gerealiseerde winst sluit voor liquide vermogen goed aan bij de draagkrachtontwikkeling van de belegger (Gerritsen, 2026a).

Een vermogensaanwasbelasting is lastiger uit te voeren als het vermogen vastzit in een bv of vastgoed, of als de waarde daarvan moeilijk objectief is vast te stellen. Belastingplichtigen kunnen dan in liquiditeitsproblemen komen om de belasting te betalen en er kunnen geschillen met de Belastingdienst ontstaan over de juiste waardering. Het is daarom te billijken dat het wetsvoorstel een uitzondering maakt voor vastgoed en aandelen in startups. Die worden met een vermogenswinstbelasting belast. Wel is het dan aan te raden flankerende maatregelen te nemen om het uitstelvoordeel zoveel mogelijk te neutraliseren.

Hoewel de uitzonderingsregel is te begrijpen, is het wel de vraag hoe ernstig de door critici voorgestelde liquiditeitsproblemen in werkelijkheid zijn, met name ten aanzien van vastgoed. In box 3 wordt al belast ongeacht realisatie. Een (vastgoed)belegger betaalt nu 2,16 procent van zijn portefeuille aan belasting over 'papieren' rendementen, ongeacht of hij zijn bezit wel of niet verkoopt én ongeacht of zijn aandelen of onroerend goed op winst of verlies staan. Dit leidt zelden tot problemen en onderzoek van het ministerie van Financiën suggereert dat dit ook zo blijft bij een vermogensaanwasbelasting (Tweede Kamer, 2025). Daarnaast kan het vermogen mogelijk als onderpand dienen voor een lening waarmee de belasting kan worden voldaan. De Belastingdienst kan altijd een betalingsregeling treffen mochten belastingbetalers toch in liquiditeitsnood komen.

De uitzondering voor startups biedt ruimte voor gelobby over de precieze start-up-definitie omdat de afbakening van een start-up – in tegenstelling tot vastgoed – ingewikkeld is. Deze lobby's zijn goed voor deelbelangen, maar schaden het algemeen belang. Bovendien kan de uitzondering ook belastingarbitrage uitlokken als bedrijven om fiscale redenen onder de startupdefinitie gaan vallen.

Verliesverrekening

In ieder stelsel, vermogensaanwas- of -winstbelasting, speelt een discussie of verliezen verrekend moeten kunnen worden met winsten uit eerdere jaren (achterwaartse verliesverrekening) en/of latere jaren (voorwaartse verliesverrekening). De nieuwe wet maakt vooralsnog volledige voorwaartse verliesverrekening mogelijk, maar geen achterwaartse verliesverrekening. Volledige verliesverrekening is echter essentieel. Onvolledige verliesverrekening verhoogt namelijk de effectieve belastingdruk op risicodragende vermogensbestanddelen en discrimineert daarmee tussen verschillende beleggers. Dit principe geldt overigens voor zowel een vermogenswinstbelasting als een vermogensaanwasbelasting.

Het is daarom aan te bevelen dat in het aangepaste voorstel voor de Wet werkelijk rendement box 3 volledige verliesverrekening mogelijk wordt gemaakt. Net als in box 1, box 2 en in de vennootschapsbelasting, moet ook in box 3 achterwaartse verliesverrekening worden toegestaan met een zo lang mogelijke termijn.

Inflatiecorrectie

Het Nederlandse belastingstelsel belast nominale kapitaalinkomens. In beginsel behoren reële kapitaalrendementen te worden belast. Dit geldt voor zowel een vermogenswinstbelasting als voor een vermogensaanwasbelasting. De overheid kan overwegen ieder jaar een inflatiecorrectie toe te passen. Daarbij geldt wel dat beleggers al voor een groot deel – maar niet volledig – worden gecompenseerd voor hogere inflatie. In efficiënte financiële markten stijgen nominale rentes, beleggingsrendementen, huren en vastgoedprijzen namelijk 1-op-1 mee met de verwachte inflatie (het Fischer effect) (Feldstein, 1976). Een praktisch alternatief voor een inflatiecorrectie is een lager tarief op kapitaalinkomen vanwege allerlei complicaties die kunnen optreden bij het juist implementeren van inflatiecorrecties, in zowel de inkomstenbelasting als de vennootschapsbelasting (Beer e.a., 2023).

Vermogensaanwasbelasting eenvoudiger uit te voeren

Een vermogensaanwasbelasting is makkelijker uit te voeren dan een vermogenswinstbelasting. Nu al kunnen de ketenpartners – banken en andere financiële partijen – aan de belastingdienst alle relevante informatie leveren die nodig is om een aanwasbelasting mogelijk te maken op portfoliobeleggingen. Op het financiële jaaroverzicht van klanten staan namelijk al de dividenduitkeringen en

waardeveranderingen van de beleggingen, net als stortingen en opnames van vermogen.

Bij een vermogenswinstbelasting moeten zowel financiële partijen als belastingbetalers de waarderingen van al hun aandelen administreren en bijhouden tot aan het moment van verkoop van die aandelen. Dit is aanzienlijk gecompliceerder en kan leiden tot uitvoeringsproblemen, fouten in aangiften, aanslagen op het doenvermogen van belastingplichtigen en geschillen tussen belastingbetalers en de Belastingdienst.

Flankerende maatregelen

Verschillen in belastingheffing tussen boxen creëren arbitragemogelijkheden en zijn daarom onwenselijk. Omdat in box 2 een vermogenswinstbelasting wordt geheven op vermogensinkomsten en -winsten uit aanmerkelijk belang, zal een vermogensaanwasbelasting in box 3 het aantrekkelijker maken om vermogen te verplaatsen naar box 2 om zo tóch te profiteren van een uitstelvoordeel. Daarom bepleiten sommigen een vermogenswinstbelasting in box 3.

Het is echter beter om een vermogensaanwasbelasting in box 3 in te voeren en tegelijkertijd uitstelvoordelen in box 2 te beperken, dan de uitstelproblemen van box 2 naar box 3 te kopiëren. Flankerend beleid moet belastinguitstel in beide boxen zoveel mogelijk beperken. Hiervoor bestaan verschillende opties.

De overheid moet hoe dan ook bij een vermogenswinstbelasting – in box 2 en box 3 – *altijd* winstrealisatie veronderstellen bij overlijden, schenking en migratie (Cnossen en Jacobs, 2021). Dit dicht een groot lek in de belastingheffing en is ook het uitgangspunt in zowel box 2 als in de voorgestelde box 3. Het is dan passend om de doorschuifregeling en de bedrijfsopvolgingsregeling in box 2 om te vormen in leenfaciliteiten.

Het kabinet kan om belastinguitstel te voorkomen ook een ‘vermogenswinstvoorheffing’ invoeren bij de vermogenswinstbelasting in box 2 conform het voorstel van de Commissie Inkomstenbelasting en Toeslagen (2013) voor een vermogensbelasting in box 2. Bij een vermogenswinstvoorheffing wordt jaarlijks een beperkt percentage van het eigen vermogen belast (Cnossen en Jacobs, 2021; Saez, Yagan en Zucman, 2021). Die vooruitbetaalde belasting wordt later verrekend met de vermogenswinstbelasting bij verkoop van de aandelen. De angel wordt uit het blokkeringseffect getrokken, omdat aandeelhouders geen rente ontvangen op de voorgeheven belasting. Dit zou alleen moeten gebeuren voor de meer winstgevende ondernemingen, om zo al te grote administratieve rompslomp en liquiditeitsproblemen te voorkomen bij mkb-ondernemingen.

Een andere, minder vergaande optie is deze voorheffing alleen te berekenen over het beleggingsvermogen in box 2. Dan wordt de prikkel weggenomen om beleggingen in box 3 over te brengen naar een beleggings-bv in box 2.

Bij onroerend goed in box 3 zou een retrospectieve vermogenswinstbelasting moeten worden ingevoerd (Auerbach, 1991). Achteraf wordt het belastingtarief dan gecorrigeerd voor de houdperiode, het gemiddelde vermogensrendement en de waardestijging zodat exact het fiscale voordeel van winstuitstel wordt geneutraliseerd (Jacobs, 2026c). Het is ook mogelijk om gerealiseerde winsten op basis van historische WOZ-waarden toe te bedelen aan de verschillende jaren in de houdperiode en vervolgens rente in rekening te brengen over uitgestelde winsten (Gerritsen, 2026a).

Geen vermogensbelasting!

Sommigen bepleiten een terugkeer naar het oude box-3-stelsel onder een nieuwe naam: een (progressieve) vermogensbelasting (Ministerie van Financiën, 2026). Dat zou uitermate onverstandig zijn. Een heffing op werkelijk rendement is rechtvaardiger, doelmatiger, en macro-economisch verstandiger dan een heffing op vermogen.

Een vermogensbelasting is formidabel degressief; het effectieve belastingtarief daalt (stijgt) naarmate mensen een hoger (lager) rendement behalen. Daarnaast is een heffing op werkelijk rendement doelmatiger omdat het “bovennormaal” rendement – overwinsten, windfall profits en de beloning voor superieur beleggingsinstinct, monopolies en geluk – in tegenstelling tot een vermogensbelasting wél belast. En belastingen op bovennormaal rendement zijn doelmatiger, omdat ze economisch gedrag minder of helemaal niet verstoren.

Ook geeft een heffing op werkelijk rendement een verzekeringswinst voor huishoudens omdat belastingplichtigen minder blootstaan aan financieel risico. De overheid deelt namelijk mee in pech en geluk van beleggers. Tot slot stabiliseert een inkomstenbelasting de conjunctuur beter dan een vermogensbelasting, omdat automatisch minder belasting wordt geheven in slechte tijden en meer in goede tijden (Cnossen, 1998; Cnossen en Bovenberg, 2001; Jacobs, 2010, 2015, 2019; Gerritsen en Zoutman, 2019; Cnossen en Jacobs, 2021; Gerritsen, 2025).

Een vermogensaanwasbelasting is juridisch wel in te voeren

Tot slot, critici zaaien onterecht twijfels of een vermogensaanwasbelasting juridisch wel houdbaar is. Sinds de uitspraak van de Hoge Raad (2021) – het “Kerstarrest” – is duidelijk dat box 3 in overeenstemming moet zijn met de bepalingen over het eigendomsrecht in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Belastingheffing is in beginsel een wettelijk gerechtvaardigde inbreuk op het eigendomsrecht, zolang dit in verhouding staat tot het beoogde doel en zolang discriminatie tussen belastingplichtigen wordt voorkomen (EHRM, 2008; Pauwels, 2009). Het inkomen waarover volgens de wet belasting wordt geheven mag daarom niet hoger zijn dan het werkelijke inkomen (HR 24 december 2021; BNB 2022/27).

De Hoge Raad heeft daarbij bepaald dat dit werkelijk inkomen bestaat uit alle vermogensinkomsten en vermogenswinsten (of verliezen) op alle vermogensbestanddelen in box 3. Expliciet stelt de Hoge Raad dat de *vermogensaanwas* behoort tot het inkomen. Bovendien hoeft geen rekening te worden gehouden met verrekenbare verliezen uit eerdere jaren (HR BNB 2024/84 t/m 2024/89).

De Wet Werkelijk Rendement maakt verliesverrekening mogelijk en staat de aftrek van (werkelijke) kosten toe. Daarom voldoet het wetsvoorstel zeker óók aan de bepalingen over het eigendomsrecht in het EVRM. Een vermogensaanwasbelasting is daarom niet strijdig met het EVRM of uitspraken van de Hoge Raad. Gezien de evidente rechtsongelijkheid die ontstaat onder een vermogenswinstbelasting rijst de vraag waarom een vermogenswinstbelasting wél als juridisch houdbaar wordt beschouwd.

Een vermogensaanwasbelasting zou volgens de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs kunnen leiden tot dubbele belastingheffing bij emigratie als buitenlandse overheden vermogenswinstbelasting heffen over de verkoop van vermogensbestanddelen die in Nederland al eerder zijn belast met de vermogensaanwasbelasting (NOB, 2026). Maar er bestaat geen verband tussen internationale dubbele belastingheffing en de keuze voor een vermogensaanwasbelasting of een vermogenswinstbelasting. Zowel bij een vermogensaanwasbelasting als bij een vermogenswinstbelasting zou dit kunnen optreden. Veelal geeft dit geen problemen, omdat de meeste bestemmingslanden een “step-up” verlenen, waardoor alle eerder opgebouwde vermogenswinst op het moment van emigratie helemaal niet meer wordt belast (Albert, 2026). Als landen dat wel zouden doen, rijst de vraag of dit dan voor Nederland relevant is. Een dergelijk bestemmingsland wil dan inkomen belasten uit perioden waarin mensen helemaal niet belastingplichtig waren in het bestemmingsland. Dit is juridisch vooral een probleem voor het bestemmingsland en geen reden om geen vermogensaanwasbelasting in Nederland in te voeren.

Zolang een belastingplichtige voor de fiscus in Nederland woont, zorgen belastingverdragen ervoor dat Nederland de volledige heffingsbevoegdheid heeft over de vermogensaanwas. Alleen de vermogensaanwas op buitenlands vastgoed mag ook in het buitenland worden belast. Belastingverdragen regelen dan dat dubbele belastingheffing door de woonstaat moet worden voorkomen. De belasting in Nederland wordt in zo’n geval evenredig verlaagd met de belasting die in het buitenland is betaald. Als er geen belastingverdrag zou gelden, volgt een soortgelijke verplichting uit het Besluit voorkoming dubbele belasting 2001. Voor buitenlanders die vermogen hebben in Nederland geldt exact hetzelfde (Van den Dool, 2009). Mocht een ander land geen verrekening toestaan van in Nederland betaalde vermogensaanwasbelasting, dan is dat wederom toe te rekenen aan dat land, en geen reden om in Nederland geen vermogensaanwasbelasting in te voeren.

Conclusies

Het is een zegen om het oude systeem vaarwel te zeggen. Nederland moet zeker niet terugkeren naar een vermogensbelasting, waar de huidige box 3 in essentie op neerkomt.

Tegelijkertijd voeren verhitte debatten over aanwas- en winstbelasting op dit moment de boventoon bij de herziening van box 3. Daarbij doen vele mythes en spookverhalen de ronde. Een vermogensaanwasbelasting leidt niet tot minder vermogensopbouw. Een vermogenswinstbelasting leidt wel tot ongewenste gedragseffecten, horizontale én verticale ongelijkheid en grotere welvaartsverliezen. Ook juridisch is een vermogensaanwasbelasting houdbaar.

Het kabinet moet daarom doorgaan op de nu ingeslagen weg met een vermogensaanwasbelasting – waar ook de Tweede Kamer al zijn fiat aan gaf. Het wetsvoorstel kan op een aantal onderdelen worden verbeterd, bijvoorbeeld bij de verliesverrekening. Cruciaal is dat de verschillen tussen de belastingboxen worden beperkt door maatregelen die het blokkeringseffect verkleinen of elimineren. Denk aan een vermogenswinstvoorheffing in box 2, een retrospectieve vermogenswinstbelasting in box 3 bij onroerend goed, winstrealisatie veronderstellen bij schenking, overlijden en migratie en het omzetten van de bedrijfsopvolgingsregeling en doorschuifregeling in leenfaciliteiten.

Referenties

- Advani Arun en Hannah Tarrant (2021), “Behavioural Responses to a Wealth Tax”. *Fiscal Studies*, 42, 509–537.
- Albert, Philippe (2026), “VAB of VWB”, *Weekblad Fiscaal Recht*, 128.
- Auerbach, Alan J. (1991), “Retrospective Capital Gains Taxation”, *American Economic Review*, 81(1), 167-178.
- Auerbach, Alan J. and David F. Bradford (2004), “Generalized Cash-Flow Taxation”, *Journal of Public Economics*, 88, 957-980.
- Beer, Sebastian, Mark Griffiths en Alexander Klemm (2023), “Tax Distortions from Inflation: What are They? How to Deal with Them?”, *Public Sector Economics*, 47(3), 353–386.
- Cnossen, Sijbren (1998), *Vermogensrendementsheffing: Vondst of Miskleun?*, Rotterdam: OCfEB.
- Cnossen, Sijbren en A. Lans Bovenberg (2001), “Fundamental Tax Reform in the Netherlands”, *International Tax and Public Finance*, 8, 471-84.

- Crossen, Sijbren en Bas Jacobs (2019), *Ontwerp voor een Beter Belastingstelsel*, Amsterdam: ESB.
- Crossen, Sijbren, en Bas Jacobs (2021), "Belast alle Werkelijke Vermogensopbrengsten, net als Andere Landen", *Economisch Statistische Berichten*, 107 (4807), 134-137.
- Commissie Inkomstenbelasting en Toeslagen (2013), *Naar een Activerender Belastingstelsel—Eindrapport*, Den Haag: Ministerie van Financiën.
- Dool, Ruud van den (2009), *Belastingheffing over Kapitaalinkomen bij Natuurlijke Personen*, Deventer: Kluwer.
- Feldstein, Martin (1976), "Inflation, Income Taxes, and the Rate of Interest: A Theoretical Analysis," *American Economic Review*, 66(5), 809-820.
- Gerritsen, Aart (2025), "Een Economisch Perspectief op Box 3: Verleden en Toekomst", Factsheet Parlement en Wetenschap.
- Gerritsen, Aart (2026a), "De Economische Logica achter het Wetsvoorstel Werkelijk Rendement Box 3", *Weekblad Fiscaal Recht*, 2026/59, 4-12.
- Gerritsen, Aart (2026b), Commentaar op Linked-in, <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7419743363832393728/>.
- Gerritsen, Aart en Floris Zoutman (2019), "Naar een Heffing op Werkelijk Rendement", in: Sijbren Crossen en Bas Jacobs (eds.), *Ontwerp voor een Beter Belastingstelsel*, ESB: Amsterdam, hst. 2, pp. 20-31.
- Jacobs, Bas, (2010), "Een Economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland", Essay Studiecommissie Belastingstelsel, Den Haag: Ministerie van Financiën.
- Jacobs, Bas (2015), *De Prijs van Gelijkheid*, Amsterdam: Bert Bakker-Prometheus.
- Jacobs, Bas (2019), "Fundamentele Hervorming van Belastingen op Kapitaalinkomen", in: Sijbren Crossen and Bas Jacobs (eds.), *Ontwerp voor een Beter Belastingstelsel*, ESB: Amsterdam, hst. 5, pp. 65-74.
- Jacobs, Bas (2026a), "Geeft een Vermogenswinstbelasting grotere Belastingopbrengsten dan een Vermogensaanwasbelasting? Nee", mimeo, Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Jacobs, Bas (2026b), "Does a Realization-based Capital Gains Tax Lead to More Wealth Accumulation Than An Accrual-based Capital Gains Tax?", mimeo, Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Jacobs, Bas (2026c), "Het Belastingvoordeel van Uitstel van Winstrealisatie bij een Vermogenswinstbelasting en de Budgettaire Gevolgen van Belastingen op

- Vermogensaanwas en Vermogenswinst”, mimeo, Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Kavelaars, Peter (2016), “Van box 3 naar een vermogensmutatieheffing”, *Weekblad Fiscaal Recht*, 2016/131, 858-868.
- Madoff, Ray D. (2025), *The Second Estate: How the Tax Code Made an American Aristocracy*, Chicago: University of Chicago Press.
- Ministerie van Financiën (1999), Rijksbegroting 2000, paragraaf 2.4.
- Ministerie van Financiën (2026), “Nota naar aanleiding van het verslag Wet werkelijk rendement box 3”, kenmerk 2026-0000133557.
- MSCI (2025), “MSCI World Index Factsheet”,
<https://www.msci.com/indexes/index/990100>.
- Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (2026), “Wet werkelijk rendement box 3, nadere beschouwing wetsvoorstel”, Tax Policy Group, maart 2026.
- Pauwels, Melvin Raymond Theodora (2009) “Terugwerkende Kracht van Belastingwetgeving: Gewikt en Gewogen”, SDU, par. 11.2.2. ev.
- Saez, Emmanuel, Danny Yagan, en Gabriel Zucman (2021), "Capital Gains Withholding", January 2021, mimeo, Berkeley: University of California, Berkeley.
- Saez, Emmanuel, en Gabriel Zucman (2019). *The Triumph of Injustice: How the Rich Dodge Taxes and How to Make Them Pay*. New York: W.W. Norton & Company.
- Tweede Kamer (2025), “Wijziging van de Wet Inkomstenbelasting 2001 om Werkelijke Inkomsten uit Bezittingen en Schulden in Box 3 te Belasten (Wet Werkelijk Rendement Box 3)”, Kamerstukken 2024/25, 36748, nr. 2 (wetsvoorstel, 19 mei 2025).
- VNO-NCW (2025), Notitie over diverse aspecten van een vermogenswinst- en een vermogensaanwasbelasting, niet gepubliceerd.
- Washington Post (2026), “Inventors of capitalism seek to sabotage it”, hoofdredactioneel commentaar, 21 februari.
- Ziesemer, Vinzenz (2026), ”Met een betere afbakening van illiquide vermogen kan box 3 door”, *ESB*, te verschijnen.
- Zoutman, Floris T. (2018), “The Elasticity of Taxable Wealth: Evidence from the Netherlands”, mimeo, Norwegian School of Economics.

Jurisprudentie

Hoge Raad:

24 december 2021, [ECLI:NL:HR:2021:1963](#), BNB 2022/27 (Kerstarrest)

6 juni 2024, [ECLI:NL:HR:2024:704](#), BNB 2024/84

6 juni 2024, [ECLI:NL:HR:2024:705](#), BNB 2024/85

6 juni 2024, [ECLI:NL:HR:2024:756](#), BNB 2024/86

6 juni 2024, [ECLI:NL:HR:2024:813](#), BNB 2024/87

14 juni 2024, [ECLI:NL:HR:2024:860](#), BNB 2024/88

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, [arrest van 29 april 2008, nr. 13378/05](#), NJ 2008/306, Burden en Burden.